

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Історія краєзнавчого руху в Україні варіативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Магістр 014.03 Середня освіта. (Історія) 032 Історія та Археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025 / <i>парний семестр / 1 курс</i>
Викладач	Крилова А.М.
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/krilova-alla-mikolayivna/
Контактний тел.	
Е-mail:	krylova_alla@mdpu.org.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5062
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Історія краєзнавчого руху в Україні» є невід'ємним складником системи підготовки викладачів історії за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” і є необхідною складовою вивчення таких нормативних дисциплін, «Новою історія України», «Новітня історія України», «Історія слов'янських народів». Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення характерних рис кожного з етапів розвитку українського суспільства.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу. Вивчення історії формування історичного краєзнавства як науки. Демонстрація на основі різнобічної джерельної бази можливостей використання краєзнавчих досягнень та специфіки застосування методів історичного аналізу для комплексного вивчення історико-культурного розвитку окремого регіону, області, населеного пункту.

Завданнями курсу є засвоєння необхідних для майбутнього спеціаліста обсягу й рівня знань, щодо основних проблем дослідження історії України.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі гуманітарних наук під час професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1);
- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК 2);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 4);
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності (ЗК 7);
- здатність діяти соціально відповідально та громадянськи свідомо (ЗК11).

3. Фахові компетентності:

- здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнень та освітні потреби особистості (ФК 1);
- здатність до самостійного розвитку на основі рефлексії результатів власної професійної діяльності (ФК2);
- здатність створювати умови для позитивних відносин суб'єктів освітнього процесу до соціального середовища і до себе (ФК 6);

- критичне розуміння зв'язку між поточними подіями і процесами в минулому (ФК 9);
- знання і повага до поглядів, обумовлених іншими національними або культурними особливостями (ФК 11);
- знання загальної діахронічної структури минулого (ФК 12);
- знання методів і питань, характерних для різних напрямків історичного дослідження (економічні, соціальні, політичні, гендерні і т.д.) (ФК 15).

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

- знати і володіти методологіями та проблемами, що відносяться до всіх основних хронологічних періодів історії, від найдавніших часів світу до сучасності, та використовувати їх при викладанні шкільних курсів історії (РН 1);
- знання загальної діахронічної структури минулого (РН 8);
- знання національної історії (РН 10);
- здатність робити презентації усно та в письмовій формі до 10 сторінок (РН 18);
- здатність організувати складну історичну інформацію в логічно послідовній формі та чітко доносити її до аудиторії (РН19).

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	40	20	60

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ
7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. Історичне краєзнавство як складова історичної науки						
2	Тема 1. Історичне краєзнавство як складова історичної науки	Лекція (2 год.)	1-9	1. Загальна характеристика та місце краєзнавства в історичній науці. Предмет та об'єкт краєзнавства. Основні завдання історичного краєзнавства. 2. Загальні теоретично - методологічні проблеми курсу. 3. Історичне краєзнавство і спеціальні історичні дисципліни		впродовж навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 2. Зародження та етапи становлення краєзнавчого руху	Лекція (2 год.)	1-9	1. Стихійно-описовий етап у становленні історичного краєзнавства. Перші описи території України. 2. Нагромадження історико-краєзнавчих знань у ХУІ - ХУІІІ ст. Цілеспрямовано-описовий етап. 3. Економічно-географічний етап.		впродовж навчального семестру (перший періодичний контроль)

2	Тема 3. Розвиток історичного краєзнавства в Україні в другій половині XIX - на початку XX ст.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виділення історичного краєзнавства в окрему галузь історичної науки. В. Антонович і М. Костомаров. 2. "Обласництво" як метод краєзнавчих досліджень у працях історико-краєзнавчої школи Володимира Антоновича. 3. Історико-краєзнавчі студії Львівської школи М. Грушевського. Регіональні краєзнавчі видання і товариства. 		впродовж навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 4. Історико-краєзнавчий рух у міжвоєнний період (1920 - 1939 рр.).	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Київська школа "порайонного" дослідження історії України М. Грушевського. 2. Одеська історична школа М. Слабченка та її внесок у розвиток краєзнавства. 3. Інституалізація історичного краєзнавства в радянській Україні у 20 - 30-х роках XX ст. 4. Історичне краєзнавство на західноукраїнських землях. 		впродовж навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 5. Історичне краєзнавство в Україні у другій половині XX - початку XXI ст.: доробок і тенденції розвитку.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відновлення історико-краєзнавчих досліджень у 50-х - першій половині 60-х років та їх суперечливий характер. 2. Пожвавлення історико-краєзнавчих студій наприкінці 60-х - початку 80-х років XX ст. 3. Історичне краєзнавство у незалежній Україні. 		впродовж навчального семестру (перший періодичний контроль)

4. Основні тенденції розвитку краєзнавчої історіографії.

БЛОК 2. Особливості проведення краєзнавчих дослідження

2	Тема 6. Шкільне краєзнавство	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none">1. Теоретичні засади шкільного краєзнавства.2. Історія рідного краю - об'єкт краєзнавчої діяльності школярів.3. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 7. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none">1. Експедиція - одна з важливіших форм збору краєзнавчого матеріалу, пізнання рідного краю.2. Підготовчий період. Польова робота. Камеральна обробка зібраних матеріалів - завершальний етап експедиції	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 8. Шкільний музей в структурі краєзнавства.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none">1. Основні принципи і методика створення шкільного музею.2. Музей - важливий центр шкільного краєзнавства.	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)

2	Тема 9. Усні джерела, ономастика, топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усна народна творчість – важливе джерело вивчення історії рідного краю. 2. Методи збирання, вивчення та використання фольклорних матеріалів в навчально-виховній роботі. 3. Ономастика і топоніміка та їх основні принципи. 4. Антропоніміка в історичному краєзнавстві. 		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 10. Археологія і ономастика в історичному краєзнавстві.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення археології та її розвиток в Україні у XIX–XX ст. 2. Археологічні дослідження в Україні та Прикарпатті на сучасному етапі. 3. Використання археологічного матеріалу в навчальному процесі. 4. Топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві. 5. Методика використання матеріалів ономастики і топоніміки в шкільному історичному краєзнавстві. 		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 11. Етнографічні матеріали – основне джерело історичного краєзнавства	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що вивчає етнографія та її завдання. 2. Етнографічні заклади на Україні та їх періодичні видання. 3. Вивчення народного побуту та декоративно-прикладного мистецтва. Етнографічні джерела місцевостей краю. 		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)

				<p>4. Використання етнографічних матеріалів в українській національній школі.</p> <p>5. Організація пошукової роботи з етнографії для організації упорядкування громадського музею. Методи збирання етнографічних матеріалів.</p>		
2	Тема 12. Етнографія і фольклор в історичному краєзнавстві.	Лекція (2 год.)	1-9	<p>1. Етнографія і її завдання. Етнографічні установи на сучасному етапі розвитку та їхні видання в Україні.</p> <p>2. Історико-етнографічне районування України і Прикарпаття та його значення в розвитку історичного краєзнавства.</p> <p>3. Методи збору та досліджень етнографічних матеріалів та їх використання в школі.</p> <p>4. Усні джерела та їх значення в розвитку історичного краєзнавства.</p> <p>5. Методика проведення бесіди і запису фольклорно-етнографічних матеріалів.</p>		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 13. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні.	Лекція (2 год.)	1-9	<p>1. З історії пам'яткоохоронного руху в Україні.</p> <p>2. Законодавство України з питань охорони культурної спадщини.</p> <p>3. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток</p>		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)

				історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.		
2	Тема 14. Пам'ятки історії, архітектури і культури в історичному краєзнавстві та шкільній музейній роботі.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Участь Українського товариства охорони пам'яток та культури у дослідженнях пам'яток історії, архітектури і культури. 2. Історико-архітектурні стилі, їх класифікація. 3. Характеристика основних пам'яток історії, архітектури і культури України. 5. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями. 		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 15. Структура та план написання історії населеного пункту.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Як встановити дату заснування населеного пункту та походження його назви. 2. Сторінки літопису населеного пункту періоду пізнього середньовіччя і нового часу. 3. Історія населеного пункту в XIX – на початку XX ст. Родовід сім'ї. 4. Методика підготовки списку джерел, додатків, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту. 		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)

2	Тема 16. Структура та план написання історії населеного пункту.	Лекція (2 год.)	1-9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Структура та план написання історії населеного пункту. 2. Методика встановлення дати заснування населеного пункту та походження його назви. 3. Методика написання літопису населеного пункту. 4. Методика підготовки списку літератури та джерел, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту. 5. Методика збору інформації з вивчення родоводу та його оформлення. 		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 17. Джерела дослідження історії населеного пункту	Лекція (2 год.)	1-9	Відбір та дослідження краєзнавчих джерел		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 18. Історіографія дослідження історії населеного пункту	Лекція (2 год.)	1-9	Відбір та дослідження краєзнавчої літератури		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 19. Екологічне краєзнавство	Лекція (2 год.)	1-9	Відбір та дослідження краєзнавчої літератури		впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)

2	Тема 20. Генеологічні дослідження в історичному краєзнавстві	Лекція (2 год.)	1-9	Відбір та дослідження краєзнавчої літератури	впродовж навчального семестру (другий періодичний контроль)
---	---	-----------------	-----	--	---

7.2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Історичне краєзнавство як складова історичної науки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика та місце краєзнавства в історичній науці. Предмет та об'єкт краєзнавства. Основні завдання історичного краєзнавства. 2. Загальні теоретично - методологічні проблеми курсу. 3. Історичне краєзнавство і спеціальні історичні дисципліни
Тема 2. Зародження та етапи становлення краєзнавчого руху	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стихійно-описовий етап у становленні історичного краєзнавства. Перші описи території України. 2. Нагромадження історико-краєзнавчих знань у ХУІ - ХУІІІ ст. Цілеспрямовано-описовий етап. 3. Економічно-географічний етап.
Тема 3. Розвиток історичного краєзнавства в Україні в другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.	<ol style="list-style-type: none"> 4. Виділення історичного краєзнавства в окрему галузь історичної науки. В. Антонович і М. Костомаров. 5. "Обласництво" як метод краєзнавчих досліджень у працях історико-краєзнавчої школи Володимира Антоновича. 6. Історико-краєзнавчі студії Львівської школи М. Грушевського. Регіональні краєзнавчі видання і товариства.
Тема 4. Історико-краєзнавчий рух у міжвоєнний період (1920 - 1939 рр.).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Київська школа "порайонного" дослідження історії України М. Грушевського. 2. Одеська історична школа М. Слабченка та її внесок у розвиток краєзнавства. 3. Інституалізація історичного краєзнавства в радянській Україні у 20 - 30-х роках ХХ ст. 4. Історичне краєзнавство на західноукраїнських землях.

<p>Тема 5. Історичне краєзнавство в Україні у другій половині ХХ - початку ХХІ ст.: доробок і тенденції розвитку.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відновлення історико-краєзнавчих досліджень у 50-х - першій половині 60-х років та їх суперечливий характер. 2. Пожвавлення історико-краєзнавчих студій наприкінці 60-х - початку 80-х років ХХ ст. 3. Історичне краєзнавство у незалежній Україні. 4. Основні тенденції розвитку краєзнавчої історіографії.
<p>Тема 6. Шкільне краєзнавство</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні засади шкільного краєзнавства. 2. Історія рідного краю - об'єкт краєзнавчої діяльності школярів. 3. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи
<p>Тема 7. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Експедиція - одна з важливіших форм збору краєзнавчого матеріалу, пізнання рідного краю. 2. Підготовчий період. Польова робота. Камеральна обробка зібраних матеріалів - завершальний етап експедиції
<p>Тема 8. Шкільний музей в структурі краєзнавства.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи і методика створення шкільного музею. 2. Музей - важливий центр шкільного краєзнавства.
<p>Тема 9. Усні джерела, ономастика, топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усна народна творчість – важливе джерело вивчення історії рідного краю. 2. Методи збирання, вивчення та використання фольклорних матеріалів в навчально-виховній роботі. 3. Ономастика і топоніміка та їх основні принципи. 4. Антропоніміка в історичному краєзнавстві.
<p>Тема 10. Археологія і ономастика в історичному краєзнавстві.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення археології та її розвиток в Україні у ХІХ–ХХ ст. 2. Археологічні дослідження в Україні та Прикарпатті на сучасному етапі. 3. Використання археологічного матеріалу в навчальному процесі. 4. Топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві. 5. Методика використання матеріалів ономастики і топоніміки в шкільному історичному краєзнавстві.
<p>Тема 11. Етнографічні матеріали – основне джерело історичного краєзнавства</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що вивчає етнографія та її завдання. 2. Етнографічні заклади на Україні та їх періодичні видання.

	<p>3. Вивчення народного побуту та декоративно-прикладного мистецтва. Етнографічні джерела місцевостей краю.</p> <p>4. Використання етнографічних матеріалів в українській національній школі.</p> <p>5. Організація пошукової роботи з етнографії для організації упорядкування громадського музею. Методи збирання етнографічних матеріалів.</p>
Тема 12. Етнографія і фольклор в історичному краєзнавстві.	<p>1. Етнографія і її завдання. Етнографічні установи на сучасному етапі розвитку та їхні видання в Україні.</p> <p>2. Історико-етнографічне районування України і Прикарпаття та його значення в розвитку історичного краєзнавства.</p> <p>3. Методи збору та досліджень етнографічних матеріалів та їх використання в школі.</p> <p>4. Усні джерела та їх значення в розвитку історичного краєзнавства.</p> <p>5. Методика проведення бесіди і запису фольклорно-етнографічних матеріалів.</p>
Тема 13. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні.	<p>1. З історії пам'яткоохоронного руху в Україні.</p> <p>2. Законодавство України з питань охорони культурної спадщини.</p> <p>3. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.</p>
Тема 14. Пам'ятки історії, архітектури і культури в історичному краєзнавстві та шкільній музейній роботі.	<p>1. Участь Українського товариства охорони пам'яток та культури у дослідженнях пам'яток історії, архітектури і культури.</p> <p>2. Історико-архітектурні стилі, їх класифікація.</p> <p>3. Характеристика основних пам'яток історії, архітектури і культури України.</p> <p>5. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.</p>
Тема 15. Структура та план написання історії населеного пункту.	<p>1. Як встановити дату заснування населеного пункту та походження його назви.</p> <p>2. Сторінки літопису населеного пункту періоду пізнього середньовіччя і нового часу.</p> <p>3. Історія населеного пункту в XIX – на початку XX ст. Родовід сім'ї.</p> <p>4. Методика підготовки списку джерел, додатків, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту.</p>
Тема 16. Структура та план написання історії населеного пункту.	<p>1. Структура та план написання історії населеного пункту.</p> <p>2. Методика встановлення дати заснування населеного пункту та походження його назви.</p> <p>3. Методика написання літопису населеного пункту.</p>

	4. Методика підготовки списку літератури та джерел, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту. 5. Методика збору інформації з вивчення родоводу та його оформлення.
Тема 17. Джерела дослідження історії населеного пункту	Відбір та дослідження краєзнавчих джерел
Тема 18. Історіографія дослідження історії населеного пункту	Відбір та дослідження краєзнавчої літератури
Тема 19. Екологічне краєзнавство	Відбір та дослідження краєзнавчої літератури
Тема 20. Генеологічні дослідження в історичному краєзнавстві	Відбір та дослідження краєзнавчої літератури

7.3 СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Історичне краєзнавство як складова історичної науки	1. Загальна характеристика та місце краєзнавства в історичній науці. Предмет та об'єкт краєзнавства. Основні завдання історичного краєзнавства. 2. Загальні теоретично - методологічні проблеми курсу. 3. Історичне краєзнавство і спеціальні історичні дисципліни
Тема 2. Зародження та етапи становлення краєзнавчого руху	1. Стихійно-описовий етап у становленні історичного краєзнавства. Перші описи території України. 2. Нагромадження історико-краєзнавчих знань у XVI - XVIII ст. Цілеспрямовано-описовий етап. 3. Економічно-географічний етап.
Тема 3. Розвиток історичного краєзнавства в Україні в другій половині XIX - на початку XX ст.	1. Виділення історичного краєзнавства в окрему галузь історичної науки. В. Антонович і М. Костомаров. 2. "Обласництво" як метод краєзнавчих досліджень у працях історико-краєзнавчої школи Володимира Антоновича. 3. Історико-краєзнавчі студії Львівської школи М. Грушевського. Регіональні краєзнавчі видання і товариства.

<p>Тема 4. Історико-краєзнавчий рух у міжвоєнний період (1920 - 1939 рр.).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Київська школа "порайонного" дослідження історії України М. Грушевського. 2. Одеська історична школа М. Слабченка та її внесок у розвиток краєзнавства. 3. Інституалізація історичного краєзнавства в радянській Україні у 20 - 30-х роках ХХ ст. 4. Історичне краєзнавство на західноукраїнських землях.
<p>Тема 5. Історичне краєзнавство в Україні у другій половині ХХ - початку ХХІ ст.: доробок і тенденції розвитку.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відновлення історико-краєзнавчих досліджень у 50-х - першій половині 60-х років та їх суперечливий характер. 2. Пожвавлення історико-краєзнавчих студій наприкінці 60-х - початку 80-х років ХХ ст. 3. Історичне краєзнавство у незалежній Україні. 4. Основні тенденції розвитку краєзнавчої історіографії.
<p>Тема 6. Шкільне краєзнавство</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні засади шкільного краєзнавства. 2. Історія рідного краю - об'єкт краєзнавчої діяльності школярів. 3. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи
<p>Тема 7. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Експедиція - одна з важливіших форм збору краєзнавчого матеріалу, пізнання рідного краю. 2. Підготовчий період. Польова робота. Камеральна обробка зібраних матеріалів - завершальний етап експедиції
<p>Тема 8. Шкільний музей в структурі краєзнавства.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи і методика створення шкільного музею. 2. Музей - важливий центр шкільного краєзнавства.
<p>Тема 9. Екологічне краєзнавство</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні аспекти екологічного краєзнавства 2. Екологічне краєзнавство рідного краю

Тема 10. Генеологічні дослідження в історичному краєзнавстві

1. Основні аспекти геологічних досліджень
2. Особливості проведення генеологічних досліджень

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Історичне краєзнавство як складова історичної науки	<ol style="list-style-type: none">1. Загальна характеристика та місце краєзнавства в історичній науці. Предмет та об'єкт краєзнавства. Основні завдання історичного краєзнавства.2. Загальні теоретично - методологічні проблеми курсу.3. Історичне краєзнавство і спеціальні історичні дисципліни
Тема 2. Зародження та етапи становлення краєзнавчого руху	<ol style="list-style-type: none">1. Стихійно-описовий етап у становленні історичного краєзнавства. Перші описи території України.2. Нагромадження історико-краєзнавчих знань у ХУІ - ХУІІІ ст. Цілеспрямовано-описовий етап.3. Економічно-географічний етап.
Тема 3. Розвиток історичного краєзнавства в Україні в другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.	<ol style="list-style-type: none">1. Виділення історичного краєзнавства в окрему галузь історичної науки. В. Антонович і М. Костомаров.2. "Обласництво" як метод краєзнавчих досліджень у працях історико-краєзнавчої школи Володимира Антоновича.3. Історико-краєзнавчі студії Львівської школи М. Грушевського. Регіональні краєзнавчі видання і товариства.
Тема 4. Історико-краєзнавчий рух у міжвоєнний період (1920 - 1939 рр.).	<ol style="list-style-type: none">1. Київська школа "порайонного" дослідження історії України М. Грушевського.2. Одеська історична школа М. Слабченка та її внесок у розвиток краєзнавства.3. Інституалізація історичного краєзнавства в радянській Україні у 20 - 30-х роках ХХ ст.4. Історичне краєзнавство на західноукраїнських землях.
Тема 5. Історичне краєзнавство в Україні у другій половині ХХ - початку ХХІ ст.: доробок і тенденції розвитку.	<ol style="list-style-type: none">1. Відновлення історико-краєзнавчих досліджень у 50-х - першій половині 60-х років та їх суперечливий характер.2. Пожвавлення історико-краєзнавчих студій наприкінці 60-х - початку 80-х років

	<p>XX ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Історичне краєзнавство у незалежній Україні. 4. Основні тенденції розвитку краєзнавчої історіографії.
Тема 6. Шкільне краєзнавство	<ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні засади шкільного краєзнавства. 2. Історія рідного краю - об'єкт краєзнавчої діяльності школярів. 3. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи
Тема 7. Підготовка і проведення краєзнавчої експедиції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Експедиція - одна з важливіших форм збору краєзнавчого матеріалу, пізнання рідного краю. 2. Підготовчий період. Польова робота. Камеральна обробка зібраних матеріалів - завершальний етап експедиції
Тема 8. Шкільний музей в структурі краєзнавства.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні принципи і методика створення шкільного музею. 2. Музей - важливий центр шкільного краєзнавства.
Тема 9. Усні джерела, ономастика, топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усна народна творчість – важливе джерело вивчення історії рідного краю. 2. Методи збирання, вивчення та використання фольклорних матеріалів в навчально-виховній роботі. 3. Ономастика і топоніміка та їх основні принципи. 4. Антропоніміка в історичному краєзнавстві.
Тема 10. Археологія і ономастика в історичному краєзнавстві.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виникнення археології та її розвиток в Україні у XIX–XX ст. 2. Археологічні дослідження в Україні та Прикарпатті на сучасному етапі. 3. Використання археологічного матеріалу в навчальному процесі. 4. Топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві. 5. Методика використання матеріалів ономастики і топоніміки в шкільному історичному краєзнавстві.

<p>Тема 11. Етнографічні матеріали – основне джерело історичного краєзнавства</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що вивчає етнографія та її завдання. 2. Етнографічні заклади на Україні та їх періодичні видання. 3. Вивчення народного побуту та декоративно-прикладного мистецтва. Етнографічні джерела місцевостей краю. 4. Використання етнографічних матеріалів в українській національній школі. 5. Організація пошукової роботи з етнографії для організації упорядкування громадського музею. Методи збирання етнографічних матеріалів.
<p>Тема 12. Етнографія і фольклор в історичному краєзнавстві.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнографія і її завдання. Етнографічні установи на сучасному етапі розвитку та їхні видання в Україні. 2. Історико-етнографічне районування України і Прикарпаття та його значення в розвитку історичного краєзнавства. 3. Методи збору та досліджень етнографічних матеріалів та їх використання в школі. 4. Усні джерела та їх значення в розвитку історичного краєзнавства. 5. Методика проведення бесіди і запису фольклорно-етнографічних матеріалів.
<p>Тема 13. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. З історії пам'яткоохоронного руху в Україні. 2. Законодавство України з питань охорони культурної спадщини. 3. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.
<p>Тема 14. Пам'ятки історії, архітектури і культури в історичному краєзнавстві та шкільній музейній роботі.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Участь Українського товариства охорони пам'яток та культури у дослідженнях пам'яток історії, архітектури і культури. 2. Історико-архітектурні стилі, їх класифікація. 3. Характеристика основних пам'яток історії, архітектури і культури України. 5. Основні напрями, форми і методи використання пам'яток історії і культури в навчально-виховній роботі з учнями.
<p>Тема 15. Структура та план написання історії населеного пункту.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Як встановити дату заснування населеного пункту та походження його назви. 2. Сторінки літопису населеного пункту періоду пізнього середньовіччя і нового часу. 3. Історія населеного пункту в XIX – на початку XX ст. Родовід сім'ї.

	4. Методика підготовки списку джерел, додатків, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту.
Тема 16. Структура та план написання історії населеного пункту.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Структура та план написання історії населеного пункту. 2. Методика встановлення дати заснування населеного пункту та походження його назви. 3. Методика написання літопису населеного пункту. 4. Методика підготовки списку літератури та джерел, ілюстративних матеріалів до історії населеного пункту. 5. Методика збору інформації з вивчення родоводу та його оформлення.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
Практичні заняття	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно</p>

	<p>вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни. Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.</p>

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Основна

1. Голубко В., Качараба С., Середяк А. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. - Ч.І. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. - 116 с.
2. Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник / В.С. Прокопчук; наук. ред. П.Т. Тронько; МОН України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. - К.; Кам'янець-Подільський: Кондор, 2010. - с.
3. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник – К., 2006. – 296 с.
4. Заремба С.З. Пам'яткознавство України: історія і сучасність // Праці центру пам'яткознавства. - Вип. 1. - 1992.

5. Заремба С.З. Комісії ВУАН і їх внесок у справу вивчення історико-культурної спадщини // Праці центру пам'яткознавства. - Вип. 2.- 1993.
6. Заремба С.І. Українське пам'яткознавство: історія, теорія, сучасність.- К., 1995.
7. Заремба С.І. Українське Товариство охорони пам'яток історії та культури.- Історичний нарис.- К., 1998.
8. Історія міст і сіл Української РСР: У 26 т.- К.,1967-1974.
9. Кисельова В.П. Краєзнавчі бібліографічні видання України 1980-1990 рр.: бібліографічний покажчик.- К., 1992.
10. Комська А.М. Історичне краєзнавство в Україні: бібліографічний покажчик.- К., 1992.
11. Максименко Ф.П. Матеріали до краєзнавчої бібліографії України(1847-1929 рр.): список бібліографічних праць, що стосуються окремих місцевостей УРСР, Бесарабії, Дону, Криму.- К., 1930.
12. Мезенцева ГГ. Музезнавство/ на матеріалах музеїв Української РСР.- К., 1980.
13. Митяєв Г.К. Історичне краєзнавство в Українській РСР.- К., 1989.
14. Охорона пам'яток історії та культури в Українській РСР.- К., 1989.

Додаткова

1. Археологія та стародавня історія України. – К., 1992.
2. Акуленко В. Охорона пам'яток культури в Україні. – К., 1991. – 274 с.
3. Бучко Д.Г. Походження назв населених пунктів Покуття. – Львів, 1990. – 144 с.
4. Габорак М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій. Етимологічний словник-довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 932 с.
5. Габорак М. Топонімія Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник-довідник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. – 656 с.
6. Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі. – К.: Наукова думка, 1985. – 254 с.
12. Закон України «Про охорону культурної спадщини» //Урядовий кур'єр. 2000. – 12 липня.
13. Історичне краєзнавство в Українській РСР / Під ред. акад. П.Тронька [Колектив авторів: Тронько П.Т., Гербик В.О., Лугова О.І. та ін.]. – К., 1989. – 240 с.
14. Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України : нариси й ст. – Львів, 2002. – 352 с.
15. Кордуба М. Що кажуть нам назви осель? // Наша Батьківщина. – Львів, 1938. – Ч. 2. – С. 31–37; Ч. 3. – С. 59–65; Ч. 5. – С. 125–131.
16. Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста. – К.: Наукова думка, 1978. – 152 с.
17. Ономастика України та етногенезис східних слов'ян. – К., 1998. – 227 с.
18. Ономастика України першого тисячоліття нашої ери / Відп. редактор І.М. Железняк. – К.: Наукова думка, 1992. – 275 с.
19. Редько Юліан. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х томах. – Львів, 2007. – Т. 1–2.
20. Сіреджук П. Першовитоки Прикарпаття // Краєзнавчий збірник на пошану Богдана Гаврилівца: Типовіт, 2003. – С. 41–54.
21. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей. Словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1986. – 311 с.
22. Стежками рідного краю. На допомогу вчителям та класним керівникам загальноосвітніх закладів / Під редакцією М. Версеа. – Івано-Франківськ, 2008. – 170 с.
23. Стрижак О.С. Назви розповідають. – К., 1967. – 39 с.
24. Худаш М.Л. Українські і карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від відапелятивних антропонімів). – Львів, 2004. – 536 с.
26. Худаш М.Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від слов'янських автохтонних і від композитних скорочених особових власних імені). – К.: Наукова думка, 1995. – 362 с.
27. Худаш М.Л., Демчук М.О. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відатропонімні утворення). – К.: Наукова думка, 1991. – 268 с.

28. Янко М.Т. Топонімічний словник-довідник Української РСР. – К.: Радянська школа, 1973. – 180 с.

4. Інформаційні ресурси

<http://history.org.ua/uk>

<https://nsku.org.ua/>

<https://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000323>